

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvcvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1. Vtrum in anima Christi sit aliqua gratia habitualis.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

QVAEST. VII.

¶ tertius, non ut
medium. Secundo de
gratia habituali, quia
la natus, & effectus
causae uniois, &
vt patet Ioan. primo.
Tertio de voluntate
diuina, quia te habet
ut causa efficiens, no
ut medium,

¶ Nota hic primò,
quod gratia potest
dupliciter inesse, scilicet
formigiter, vel
effectu, & quia gra
tia primis duobus
modis dicitur forma
liter, tertio autem ef
fectu, ideo in litera
Auctor duplicem
runt in Christo in
principio cor, articu
li dicit, felicitatio nio
nis, & habitus; utra
que enim est forma
liter in Christo. Diu
na autem voluntas est
gratia effectu, ac
per hoc velut extin
feca causa, & propte
rea non est in litera
connumerata. Inter
gratias in Christo.
illa siquidem prepo
sitio in, denotat esse
in Christo formaliter,
sicut forma est in
subiecto.

¶ Nota secundò, quod
cu quis gratie dat
te ipsum alii tunc
ipmet vocatur, &
est gratia iuxta com
mune usum loquen
di, quo coeclium gra
tiole donū gratia vo
catur, dum dicimus,
ite fecit mihi hanc
gratia &c. Et hoc mo
do, quia res data hu
mane nature in my
sterio assumptionis
est esse personale filij
Dei, ideo ipsum esse
personale, ut indu
rationem doni gra
tiae cœcessit, vocatur
gratia: uniois autem,
quia per unioinem ha
betur a natura, cui da
tum est. De hac tamē
uniois gratia, ppter
varia, que de ipsa di
ci videntur in art. vlt.
¶ Tertiò, quod
Nota tertio, quod
Auctor seipso, do
ctor opiniones, quā
in 3. sent. secutus est,
dicit. q. 1. art. 2. q. 1.
de gratia habituali,
quod erat media con
gruentia respectu af
sumptionis, his con
futur auctoritate Ioā
Euan. Et sic teret, q
prius natura humani
tas Christi assumpta
est, quā gratia habi
tuali donata, ut ex per
sonalitate, oīa fluen
ta gratia in homine
illo essent pleno gra
tia, & non ratis.

A D PRIMVM ergo dicendum,
quod unio nostra ad Deum
est per operationem, in quantum
scilicet cum cognoscimus & am
amus, & ideo talis unio est per gra
tiam habitualem, in quantum ope
ratio perfecta procedit ab habitu:
est unio naturæ humana ad ver
bum Dei, est secundum esse per
sonale, quod non dependet ab ali
quo habitu, sed immediate ab ip
sa natura.

A SECUNDVM dicendum, q
anima est perfectio substantialis
corporis, gratia vero est perfectio
animæ accidentalis. Et ideo gratia
non potest ordinare animam ad
unioinem personalem (qua non
est accidentalis) sicut anima, &
corpus.

A D III. Dicendum, q
uerbum nostrum vnitur voci mediata spi
ritu, non quidem sicut medio for
maliter, sed sicut per medium mouēs.
Nam ex verbo concepto interius

verbum nostrum in uoce: sed ver
bū nostrum unitur uoci median
te spiritu, ergo verbū Dei unitur
carni, mediante Spiritus sancto, &
ita mediante gratia, quia Spiritu
sancto attribuitur, secundum illud
1. ad Corin. 12. Diuisiones gratia
rum sunt, idem autem spiritus.

SED CONTRA est, q
gratia est
quoddam accidens animæ, vt in
secunda parte habitum est. Vno
autem verbi ad humanam natu
ram est facta secundum subisten
tiā, & non secundum accidēs,
vt ex supra dicitur patet. ergo na
tura humana no est assumpta me
diantre gratia.

R E S P O N S U M. Dicendum, quod in
Christo ponitur gratia unionis,
& gratia habitualis. Gratia ergo
non potest intelligi, ut medium
in assumptione humanae naturæ,
sive loquamur de gratia unionis,
sive de gratia habituali. Gratia en
im unionis est ipsum esse perso
nale, quod gratia diuinitatis datur
humane naturæ in persona verbi,
quod quidem est terminus assumptionis.
Gratia autem habitualis
pertinens ad spiritualem sanctita
tē illius hominis, est effectus qui
dem consequēs unionem, secundum
illud Ioan. 1. Vidimus glori
am eius sicut vngenerata a patre,
plenum gratiæ, & veritatis. Perq
datur intelligi, q ex hoc ipso, q il
le homo est vngeneratus a patre, ha
bet q per vniōem habet plenit
dinem gratiæ & veritatis. Si vero
intelligatur gratia, voluntas Dei,
aliquid gratis faciēs, vel donās, sic
vno facta est per gratiam, non si
per medium, sed sicut per cau
sam efficientem.

A D PRIMVM ergo dicendum,
quod unio nostra ad Deum
est per operationem, in quantum
scilicet cum cognoscimus & am
amus, & ideo talis unio est per gra
tiam habitualem, in quantum ope
ratio perfecta procedit ab habitu:
est unio naturæ humana ad ver
bum Dei, est secundum esse per
sonale, quod non dependet ab ali
quo habitu, sed immediate ab ip
sa natura.

A SECUNDUM dicendum, q
anima est perfectio substantialis
corporis, gratia vero est perfectio
animæ accidentalis. Et ideo gratia
non potest ordinare animam ad
unioinem personalem (qua non
est accidentalis) sicut anima, &
corpus.

A D III. Dicendum, q
uerbum nostrum vnitur voci mediata spi
ritu, non quidem sicut medio for
maliter, sed sicut per medium mouēs.
Nam ex verbo concepto interius

E procedit spiritus, ex quo forma
tur vox. Et similiter ex nerbo æ
terno procedit Spiritus sanctus,
qui formauit corpus Christi, ut
infra patet. Non autem ex hoc
sequitur, quod gratia Spiritus sancti
est sit formale medium in unio
ne predicta.

QVAESTIO VII.

D e gratia Christi, prout est quidam sin
gularis homo, in tredecim
articulos dinisa.

DEINDE considerandum
est de coassumptiō à filio
Dei in humana natura.
Et primo de his, q pertinent
ad perfectionem: Secundo
de his, que pertinent ad defectū.
¶ Circa primum consideranda
sunt tria. Primo, de gratia Christi;
secundo, de scientia eius: tertio,
de potentia ipsius.

D e gratia autem Christi consi
derandum est dupliciter. Primo
quidem de gratia eius, secundum
quod est quidam singularis homo;
secundo, de gratia eius, secundum
quod est caput Ecclesie, nam de
gratia unionis iam dictum est. *

C I R C A primum quartuntur
tredecim.

¶ Primo, Vtrum in anima Christi
sit aliqua gratia habitualis.

¶ Secundò, Vtrum in Christo
suerint virtutes.

¶ Tertiò, vtrum in eo fuerit fides.

¶ Quartò, vtrum fuerit in eo spes.

¶ Quintò, vtrum in Christo fue
rint dona.

I. ¶ Sexto, Vtrum in Christo fuerit
timoris donum.

¶ Septimò, Vtrum in Christo
suerint gratia gratis dare.

¶ Octavo, Vtrum in Christo fue
rit prophetia.

¶ Nonò, vtrum in eo fuerit ple
nitudo gratiæ.

¶ Decimò, vtrum talis plenitudo
sit propria Christi.

¶ Undecimò, Vtrum Christi gra
tia sit infinita.

¶ Duodecimò, utrum potuerit
augeri.

¶ Tertiodecimò, qualiter hæc
gratia se habeat ad unionem.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum in anima Christi sit aliqua
gratia habitualis.

AD PRIMVM sic proceditur.
Videtur, q in anima assumpta
potest a uerbo non fuerit gratia habi
tualis. Gratia enim est quædam par
ticipatio diuinitatis in creatura ra
tionali.

¶ Super questionem
septimam.

I N diuisione qua
stionum de gratia
Chrifiti aduerte, q triplex
est gratia in Chrifto ponitur, i.
gratia unionis, gratia singularis,
& gratia capitalis, & quia gra
tia unionis est ipsa coniunctio perfona
lis Dei ad naturam humana (de qua
tractatum est) ideo Auëtor dicit, quod
de ipsa tractatum est quia non sub no
mine gratia, sed rei quæ est gratia, & pro
prietate de aliis duas tractandum est.

¶ Super questionis se
ptimæ articulum pri
mum.

T Itulus ar. i in
telligentur est ut sonat, ita q
non oportet quod ly gratia limiteat ad
gratiam singularis hominis; quoniam
statim ut dicitur, gratia habitualis suffi
cienter exprimitur, quod de perfectione in
animæ in seipso est quæsi habitus enim
est perfectio eius cuius est habitualis per
fectio. Et ne idem le
pius repeatatur, hoc
eodem modo intelli
gendi sunt tituli te
quentium articulo
rum de uirtutibus,
& donis.

¶ In corp. articuli est
unica conclusio re
sponsuua quæsto af
firmativa. Necesse est
ponere in Christo
gratiam habitualem.
Probatur tripliciter:
primo, quia anima illa
la maxime propin
qua est principio gra
tia. Secundo, quia anima illa nobilissimas
operationes uidendi & amandi Deū
habet. Tertiò, quia Christus mediator
gratiam in alios red
undantem habere debet. Vbi non quod
ly necesse, in conclu
sione positum, non
denotat necessitatem
logicam, hoc est,
quod impossibile
omnino est aliter se
habere: quoniam no
est hic quæsto de ta
li necessitate, nec ra
tiones in litera alla
te ad hoc tendunt:
sed est sermo de ne
cessario secundum op
eris ordinem rebus colo
num, seu secundum
poten-

potestiam Dei ordinatam, ita quod impossibile est aliter se habere. Itante ordine a diuina sapientia facta, sicut dicimus in naturalibus necessarium esse, quod homo sit ab homine, & a leone, & in artificio, quod dominus faciat ab arrifice, &c. & tunc concludunt rationes literae. Vnum autem id quod in secunda ratione dicitur, sequitur necessaria ratione creaturam per gratiam, et ari- adiendum & animadu- dum Deum, dicat ne cessitate simpliciter, non est praefatis positi, qui laetitiae & dicat necessitatē re cundum ordinem rebus statutum & con sonum: sic enim anima Christi conditio nes exquisimus, & non semper de diuina omnipotencia illi serimus.

In eodem art. circa rationem tertiam diu bium occurrunt, que man quae illa tra propria est de gratia Christi, secun dum quod est singu laris homo: ratio au tem iste procedit de Christo. Secundum est caput aliorum hominum, dixerit igitur ut letitia gra tiam singulari ad gratiam capitalem.

¶ Ad hoc de primis, quia alia est ratio medi, illi ratio capi tis, ideo, quum in lite rati sermo de Christo, secundum quod est mediator, non sequitur quod ducatur ad Christum, secundum quod caput. De secundo, & melius quod gratia Christi in ordine ad genitum huma num, sive secundum ordinem mediatoris, sive capitis, sive aliquo simili modo habetur in se ipso. primo est bonum habe tis, quoniam idoneum ac dignum formaliter reddit ipsū, ut sit me fator, vel caput &c. secundo est de geni aliorum, dicitur, dicitur, & infat &c.

Et licet secundo modo propter ad gratiam capitalem, primo tamen modo sicut ad gratiam singularis. Et propter etiopim in litera concluditur ex effectu mediationis, vel influxus in alios

tionali, secundum illud 2. Petr. 1. Per quem maxima & pretiosa pmissa nobis donavit, ut diuinæ si mus consortes naturæ. Christus, autem est Deus, non participatiue, sed secundum ueritatem. Ergo in eo nō fuit gratia habitualis.

¶ 2 Præ. Gratia ad hoc est necessaria homini, ut per eam bene operetur (secundum illud i. Corin. 15. Abundantius omnibus laboravi, non ego aut, sed gratia Dei me cum) & est ad hoc quod hō cōtequatur utrā aeterna, secundum illud Ro. 6. Gratia Dei uita aeterna: sed Christus ex hoc solo quod erat naturalis filius Dei, debatur ei hereditas uita eterna, ex hoc est quod erat uerbum, per quod facta sunt omnia, aderat ei facultas omnia bene operandi. non ergo in humana natura indigebat alia grā, nisi uione ad uerbum.

¶ 3 Præ. Illud quod operatur per modum instrumenti, non indi

ger habitu ad proprias operationes, sed habitus fundatur in principali agenti. Humana autem natura in Christo fuit, sicut instrumentum inanimatum, quod nullo modo agit, sed solum agitur, sed tamquam instrumentum animatum anima rationali, quod ita agit, quod etiam agitur. Eredo ad conuenientiam actionis oportuit, cu[m] habere gratiam habitualē.

¶ Super quatuor septem articulorum secundum.

I N titulo secundo q. 19. a. 1.

artic. q. 7. adverte, quod quæstio est de virtutib[us], quæ simpliciter vocantur virtutes, quales in philosophia & in theologia simul sunt morales, & rursum in theologia sunt theologales, haec enim bonum faciunt habentem.

Intellectuales autem

virtutes non simpliciter bonum, sed secundum intellectum faciunt hominem bonum, non enim dicitur homo bonus ex hoc, quod est doctus, sed ex hoc quod iustus, temperatus fortis &c. Vnde de illis

Infi. ar. 1. ad 1. & q. 15. ar. 2. c. & 3. dif. 13. q. 1. 21. 1. cor. 2.

In corpore articulo unica est conclusio responsiva quæstio affirmativa. Christus oes virtutes habuit. Probat gratia Christi fuit perf. & illis, ergo ex ipsa processione sunt virtutes ad perficendum singulas potestias anima, quantum ad omnes animas actus, ergo Christus habuit omnes virtutes. Antecedens supponitur. Consequen

1.2. q. 6. 2. 2. 1. & 2.

tia prima quantum ad duo in ea cometa probatur, primus est, quod ex gratia procedat virtutes secundum illud Matth. 8. Filius hominis non habet ubi caput suum reclinet: temporantia etiam & continentia sunt circa concupiscentias prauas, quæ in Christo non fuerunt, ergo Christus non habuit virtutes.

¶ 3 Præ. Sicut in secunda parte diu est, + virtutes oes simul habentur: sed Christo non fuit conuenienter habere omnes virtutes, sicut patet de liberalitate & magnificencia, que habent actum suum circa diuitias, quas Christus contemplat, secundum illud Matth. 8. Filius hominis non habet ubi caput suum reclinet: temporantia etiam & continentia sunt circa concupiscentias prauas, quæ in Christo non fuerunt, ergo Christus non habuit virtutes.

Sed in lego Domini

probatur,

¶ D PRIMVM ergo dicendum, quod Christus est uerus Deus in persona & natura diuinæ: sed quia cum unitate personæ remanet distinctione naturali, ut ex supradictis patet. ¶